

مقررہ ہذا بہ تاسی از احکام مندرج فقرہ (۳) مادہ ہشتاد و نہم و فقرہ (۱) مادہ نودم فصل نہم قانون د افغانستان بانک تحت عنوان پرداخت ، تصفیہ و تسویہ و در رابطہ با تنظیم فرمایشات انتقالی صادر می گردد.

مقررہ
عملیات تادیات داخلی د افغانستان بانک

ماده هفتم: مقرره عملیات تادیات داخلی د افغانستان بانک

بخش اول- احکام عمومی

۷،۱،۱ - ساحه تطبیق

هدف از وضع مقرره هذا تنظیم عملیات پرداخت داخلی در سطح افغانستان و تعیین نحوه استفاده از سیستم های تادیه تحت اداره د افغانستان بانک می باشد.

۷،۱،۲ - اصطلاحات

اصطلاحات آتی در این مقرره معانی ذیل را افاده می نماید:

۱- **حساب برای اجرای عملیات پرداخت:** عبارت از حساب معاملات است که در چارچوب سیستم تادیات بین البانکی تحت اداره د افغانستان بانک یا کدام اتحادیه همکار دیگر قرار داشته و بیلانس اولیه و نهایی (انقضایی) حساب و همچنین کلیه معاملات در آن ثبت می گردد. حسابات مشابه موجود در بانک ها نظیر حساب جاری، حساب پس انداز، حساب قرضه و غیره که خارج از محدوده این سیستم قرار دارد بصورت علیحده متمایز می گردد.

۲- **بانک:** نهاد حکمی است که در مطابقت با قانون تنظیم کننده امور بانک ها انجام وظیفه می نماید.

۳- **بانک مشتری (دریافت کننده وجوه مالی):** بانکی است که وجوه مالی را به موجب فرمایش اعتبار دهنده دریافت می نماید.

۴- **حساب تجارتي:** حساب مربوطه بانک در سیستم تحت اداره د افغانستان بانک می باشد. بیلانس موجود در حساب تجارتي بانک به مثابه طلبات بانک از د افغانستان بانک می باشد. این حساب مشابه حساب تصفیوی در د افغانستان بانک می باشد.

۵- **تسهیلات سیالیت د افغانستان بانک:** تسهیلات کریدت موجود در د افغانستان بانک است که دارنده گان حساب (بانک ها) از آن برداشت نموده می توانند. در بعضی مواقع دارنده حساب بطور عادی می تواند از تسهیلات متذکره (مثلاً استفاده یک روزه از ذخایر الزامی برای سیالیت یک روزه) استفاده نماید. در سایر احوال کریدت در حیزت د افغانستان بانک قرار دارد. اعطاء کریدت به بانک ها برای تامین سیالیت در کافه احوال دارای ماهیت تضمینی بوده و مسائل مرتبط به آن بصورت علیحده در مقرره قرضه های سیال بیست و چهار ساعته (یک روزه) تنظیم می گردد.

۶- **تسویه:** مجموعه طرز العمل ها می باشد که ارائه یا تبادلہ معلومات یا اسناد مرتبط با انتقال وجوه یا اسناد بهادار بواسطه آن بین اشتراک کننده گان در یک محل واحد انجام می گیرد. در سیستم تصفیه خالص این طرز العمل ها معمولاً شامل محاسبه وضعیت های خالص دو جانبه یا چند جانبه است که غرض انجام تصفیه قطعی به نماینده تصفیوی تسلیم می گردد.

۷- **خطر کریدت:** عبارت از خطر مترافق با احتمال قصور اشتراک کننده در ایفاء تعهدات خویش در قبال سیستم انتقال وجوه مالی یا اسناد بهادار در زمان سررسید یا هر زمان دیگر در آینده می باشد.

۸- **انتقال کریدتی:** از جمله ذرایع تادیاتی می باشد که بواسطه آن مشتری فرمایش دهند، وجوه مالی را در اختیار اشتراک کننده منتفع (مشتری گیرنده) قرار می دهد.

۹- **حساب جاری:** عبارت از حسابی است که در سیستم تحت اداره یک بانک خارج از سیستم تادیات بین البانکی قرار داشته و برای انجام پرداخت ها به نام یکی از جوانب عملیات پرداخت مورد استفاده قرار می گیرد. اگر پرداخت دارای ماهیت کریدت باشد، بیلانس حساب عبارت از طلب جانب متذکره از بانک می باشد، و اگر بانک اجازه دبت را صادر نماید بیلانس دبت در این حساب به مثابه طلب بانک ها از مشتری می باشد (از قبیل اعطای کریدت به مشتری)

۱۰- **مشتری:** شخص حقیقی یا حکمی است که در بانک دارای حساب بوده، یا بانکی است که نزد افغانستان بانک یا کدام بانک دیگر ذی حساب باشد.

- ۱۱- **انتقال دبت:** از جمله ذرایع پرداخت است که بنابر ماهیت آن اشتراک کننده آغازگر عملیه انتقال، منحیت جانب منتفع انتقال محسوب می گردد. عملیه دبت به اساس اجازه جانب پرداخت کننده مبنی بر انتقال یک مبلغ معین یا متغیر پول (بطور مثال نظیر ترتیبات دبت مستقیم) به شخص منتفع صورت می گیرد.
- ۱۲- **واحد پولی کشور:** واحد پول افغانستان افغانی می باشد.
- ۱۳- **اولین صادره از اولین وارده:** بیان می دارد که فرمایشات منتظره باید نظر به ترتیب موصلت آنها در سیستم مورد رسیدگی قرار گیرد.
- ۱۴- **تسویه قطعی:** عبارت از تصفیه تعهدات بین اشتراک کننده گان می باشد که ذریعه انجام انتقال غیر قابل فسخ در سطح حسابات ایشان در موسسه تصفیوی معینه، صورت می گیرد.
- ۱۵- **قطعی (یا تصفیه) در مبالغ پولی د افغانستان بانک:** عبارت از تصفیه نهایی است که به اساس آن انتقال قطعی کریدت در سطح حسابات مربوطه ایشان در دفاتر د افغانستان بانک ثبت می گردد.
- ۱۶- **انتقال وجوه:** عبارت از انتقال وجوه از یک حساب به حساب دیگر می باشد. انتقال وجوه بین حسابات مختلف یک شخص یا بین حسابات اشخاص مختلف حقیقی و حکمی صورت گرفته و حسب ترتیب دارای ماهیت تجدید توزیع یا پرداخت می باشد.
- ۱۷- **تخفیف تراکم:** میثودی است که نحوه تعیین تقدم در رسیدگی به انتقالات (مثلاً مرتبط سازی یا تصفیه انتقالات) را توضیح می نماید تا با نظر داشت سطح سیالیت موجود، حداکثر انتقالات از نظر تعداد یا ارزش صورت گیرد.
- ۱۸- **حساب تادیات بین البانکی:** حسابی است که برای اجرای عملیات پرداخت مورد استفاده قرار گرفته و به یکی از طرفین عملیات پرداخت تعلق دارد. حساب متذکره در سیستم تادیات تحت اداره د افغانستان بانک یا اتحادیه همکار دیگر قرار دارد. حساب متذکره مربوط به معاملات خود اشتراک کننده بوده (مثلاً بحیث حساب تجارتي بانک) یا اشتراک کننده منحیت یک شخص واسط برای معاملات مراجع دیگر از آن استفاده می نماید. بیلائس حساب بانکی یک شخص در هر زمان نمایانگر طلب جانب مقابل از اشتراک کننده واسط می باشد. د افغانستان بانک بمنظور تسهیل اجرای عملیات پرداخت به نمایندگی از مشتریان خویش، این حسابات را منحیت یک نهاد خدماتی برای اشتراک کننده گان اداره می نماید.
- ۱۹- **سیستم تادیات بین البانکی:** عبارت از خدمات تصفیه و پروسس حسابات است که توسط د افغانستان بانک اداره می گردد. در سیستم تادیات بین البانکی که از جانب د افغانستان بانک برای اشتراک کننده گان فراهم گردیده عضویت اختیاری بوده و فیس ها نظر به مصارف خدمات اخذ می گردد. سیستم تادیات بین البانکی در قالب یک برنامه واحد تکنالوژی معلوماتی تنظیم گردیده و عمل می نماید و مشتمل بر شبکه فراگیر تبادل معلومات است که اشتراک کننده گان را به د افغانستان بانک متصل می سازد.
- ۲۰- **سیستم تادیات بین البانکی:** که توسط د افغانستان بانک یا یک اتحادیه همکار دیگر اداره می گردد، هم پرداخت های دارای ارزش اندک و هم پرداخت های ارزش بالا پروسس گردیده و قطعیت یک روزه را در حصه وجوه د افغانستان بانک برای این پرداخت ها در سیستم تصفیه ناخالص فوری تامین می نماید. سیستم متذکره یک سیستم انتقال کریدت است و بمنظور تسهیل تصفیه بین البانکی، انتقالات دبت در این سیستم به انتقالات کریدت تبدیل شده و در فهرست اقلام منتظره که معطل اجازه اشتراک کننده گان می باشد قرار می گیرند. سیستم تادیات بین البانکی در قالب یک برنامه واحد تکنالوژی معلوماتی تنظیم گردیده و عمل می نماید و مشتمل بر شبکه فراگیر تبادل معلومات است که اشتراک کننده گان را به د افغانستان بانک متصل می سازد.
- ۲۱- **تادیات بین البانکی:** عبارت از تادیاتی است که بین بانک های پرداخت کننده و بانک های منتفع انجام می گیرد. در این تادیات، بانک ها در تقبل تعهدات جانب اصلی بوده (مثلاً یکی از جوانب معامله اصلی می باشند) یا بحیث نهاد واسط از مشتریان خویش در این پرداخت ها نمایندگی می نمایند.
- ۲۲- **تصفیه بین البانکی:** عبارت از تصفیه قطعی تعهدات بین البانکی منشئت از تادیات بین البانکی بانک ها می باشد.
- ۲۳- **تادیات داخلی بانکی:** عبارت از پرداخت هایی است که بین مشتریان در سطح عین بانک صورت می گیرد.
- ۲۴- **قطعیت یک روزه در وجوه د افغانستان بانک:** عبارت از میکانیسم تحت اداره د افغانستان بانک می باشد که به اساس آن وجوه د افغانستان بانک فوراً تصفیه شده یا از طریق تخصیص فوری و غیر قابل فسخ سیالیت به حسابات مربوطه بانک موصوف در د افغانستان بانک، از تصفیه آن ضمانت صورت می گیرد.
- ۲۵- **سیالیت:** عبارت از وجوه عاری از حق حبس شخص ثالث است که در یک وقت خاص در حیات مستقیم صاحب ذینفع حساب می باشد.

۲۶- **خطر سیالیت:** بر خطر مترافق با احتمال عدم استطاعت اشتراک کننده به تصفیه وضعیت دبت در میعاد سر رسید بعلت عدم برخورداری از دارایی سیال کافی دلالت دارد. مشکل قلت سیالیت در این شرایط مشعر بر افلاس موصوف نبوده زیرا امکان دارد اشتراک کننده در آینده قادر به تصفیه تعهدات واجب الادا خویش باشد.

۲۷- **تسویه (بسیار) خالص:** دلالت بر تصفیه قطعی تعهدات بین البانکی ناشی از پروسه تصفیه دارد.

۲۸- **وضعیت کریدت/ دبت خالص:** وضعیت کریدت/ دبت اشتراک کننده در سیستم تخلیص عبارت از مبلغ حاصله از تفریق مجموع انتقالات واصله از مجموع انتقالات صادره توسط موصوف به اشتراک کننده دیگر در یک لحظه مشخص می باشد. اگر رقم حالصه مثبت باشد، موصوف در مقابل اشتراک کننده مخاطب دارای وضعیت کریدت خالص بوده و در غیر این صورت دارای وضعیت دبت خالص می باشد.

۲۹- **وضعیت کلی تصفیوی خالص:** وضعیت کلی تصفیوی خالص اشتراک کننده در سیستم تخلیص عبارت از مبلغ حاصله از تفریق مجموع انتقالات واصله از مجموع انتقالات صادره توسط موصوف به سایر اشتراک کننده گان بوده و همچنین معادل حاصل تفریق وضعیت کریدت خالص از وضعیت دبت خالص می باشد. اگر رقم حاصله منفی باشد اشتراک کننده دارای وضعیت کلی دبت خالص بوده و در غیر این صورت دارای وضعیت کلی کریدت خالص می باشد. در سیستم تصفیه خالص، محصله وضعیت های کلی تصفیوی خالص کافه اشتراک کننده گان معادل صفر می باشد.

۳۰- **تصفیه خالص:** دلالت بر پروسه تصفیه دارد که تحت آن اشتراک کننده گان سیستم تادیات صرفاً وضعیت های تصفیوی خالص خود یا وضعیت های کلی تصفیوی خالص ناشی از پروسه تصفیه را تسویه می نمایند.

۳۱- **وضعیت تصفیه خالص:** عبارت از وضعیت های کریدت / دبت خالص است که هنگام اجرا تصفیه خالص بین دو اشتراک کننده متقابل معامله در یک زمان مشخص صورت می گیرد.

۳۲- **خطر عملیاتی:** به خطر مترافق با بروز مشکلات نرم فزاری یا سخت افزاری، سهویات انسانی یا تعرضات ناشی از سوء نیت دلالت دارد که باعث توقف یا اختلال در کارکرد سیستم شده و امکان آسیب پذیری مالی یا سایر خساره های احتمالی را افزایش دهد.

۳۳- **بانک میداء:** بانک اشتراک کننده است که فرمایش پرداخت اعم از انتقال کریدت یا دبت را در سیستم تادیات صادر می نماید.

۳۴- **فرمایش دهنده اصلی (آغاز کننده فرمایش):** عبارت از جانبی است که فرمایش پرداخت اعم از انتقال کریدت یا دبت را معمولاً از طریق یک بانک واسط آغاز می نماید.

۳۵- **حساب فرمایش دهنده اصلی:** عبارت از حسابی است که آغاز کننده فرمایش (فرمایش دهنده اصلی) تحت سیستم تادیات بین البانکی یا کدام سیستم دیگر، در یک بانک دارا می باشد.

۳۶- **بانک پرداخت کننده:** عبارت از بانکی است که وجوه را به فرمایش اعتبار دهنده انتقال می دهد.

۳۷- **آغاز پرداخت (تادیه):** عبارت از تحویلی پرداخت های معتبر و مجاز در سیستم تادیات طبق طرز العمل های عملیاتی سیستم تادیات می باشد.

۳۸- **پرداخت (تادیه):** عبارت از ایفاء تعهد توسط شخص بدهکار است که بواسطه آن موصوف طلب غیر مشروط خود را از شخص ثالث (بانک) جهت ادای ذمت خویش بطور قطعی به طلبکار (داین) ارائه می نماید. (بطور مثال بانکوت ها، سپرده های موجود در بانک ها و د افغانستان بانک)

۳۹- **جوانب عملیات پرداخت (طرفین):** طرفین عملیه پرداخت اشخاص حقیقی و حکمی هستند که تعهد فیما بین ایشان با استفاده از ذرایع پرداخت ایفاء می گردد. در مقرره هذ، این اصطلاح بر نهادهای حکمی و اشخاص دلالت حقیقی دارد که تحت سیستم تادیات از یک اشتراک کننده واسط برای انجام پرداخت های خوید استفاده می نمایند. در سیستم تادیات بین البانکی اشتراک کننده گان واسط تعهدات طرفین را تقبل می نمایند.

۴۰- **فرمایش پرداخت (دستور پرداخت):** فرمایش یا هدایت مبنی بر ضرورت انتقال وجوه (به شکل طلب ذمت شخص ثالث) به فرمایش اعتبار دهنده می باشد. فرمایش متذکره مبنی بر انتقال کریدت یا دبت بوده می تواند. هدایت متذکره بصورت شفاهی، مکتوب یا ذریعه رسانه های الکترونیکی و به اساس توافق قبلی انجام گرفته می تواند.

۴۱- **سیستم تادیه:** متشکل از یک گروپ از اشتراک کننده گان و یک مجموعه از هدایات و طرز العمل ها می باشد که غرض تنظیم دوارن پول در یک محدوده مشخص مورد استفاده قرار می گیرد. سیستم های مدرن تادیات معمولاً بصورت گسترده بر تکنالوژی معلوماتی متکی می باشد.

۴۲- **مجری (اپریتر) سیستم تادیات:** شخصیت حکمی است که از فرامی خدمات فنی و عملیاتی منظم برای سیستم تادیات مسئولیت دارد.

- ۴۳- **اشتراک کننده گان سیستم تادیات** (اشتراک کننده گان): عبارت از موسسات مالی می باشند که مجاز به اجرای عملیات پرداخت در چارچوب سیستم تادیاتی و در مطابقت با چارچوب مقرراتی و طرز العمل های عملیاتی مربوطه، می باشند.
- ۴۴- **تنظیم کننده سیستم تادیات**: به اساس احکام قانون، د افغانستان بانک تنظیم کننده سیستم تادیات بوده و صلاحیت تنظیم سیستم تادیات به آن تفویض گردیده است.
- نوبت انتظار**: عبارت از ترتیبات تنظیم مخاطرات (ریسک) است که بواسطه آن فرمایشات انتقال به اندازه کافی معطل قرار داده می شود تا حساب تصفیه از سیالیت کافی برخوردار گردد.
- ۴۵- **تصفیه ناخالص فوری**: عبارت از پروسه تصفیه ناخالص است که تحت آن هر معامله بصورت انفرادی و ذریعه عملیات فوری و لاینقطع طی مراحل و تصفیه می گردد. عملیه تصفیه در عین زمان یا قبل از موصلت فرمایش پرداخت به منتقل الیه، انجام می گیرد.
- ۴۶- **بانک دریافت کننده (گیرنده)**: عبارت از بانک اشتراک کننده است که بحیث آخرین مرجع، فرمایش پرداخت را در سیستم انتقال واصل می گردد. در انتقال کزیدت بانک دریافت کننده عبارت از بانک گیرنده وجه و در انتقال دبت عبارت از بانک پرداخت کننده وجه است.
- ۴۷- **حساب دریافت کننده (مقصد)**: عبارت از حساب مقصد در حصه فرمایش پرداخت می باشد که در انتقال کزیدت عبارت از حساب منتفع و در انتقال دبت عبارت از حساب پرداخت کننده است.
- ۴۸- **حساب تصفیه**: عبارت از حساب تحت اداره یک موسسه تصفیوی می باشد که بمنظور تسهیل تصفیه قطعی استفاده می گردد. حساب تصفیه همانند حساب تجارتهی در د افغانستان بانک می باشد.
- ۴۹- **نماینده تصفیوی**: عبارت از موسسه ای است که به نمایندگی از کلیه اشتراک کننده گان، مسئولیت تصفیه قطعی را در عملیات تسویه بر عهده دارد.
- ۵۰- **موسسه تصفیوی**: موسسه ای است که بحیث مرجع واسط بین اشتراک کنندگان عمل می نماید. تصفیه قطعی ذریعه ثبت انتقالات در دفاتر موسسه تصفیوی انجام می گیرد.
- ۵۱- **ریسک سیستم**: دلالت بر خطری دارد که قصور یکی از اشتراک کننده گان در سیستم انتقال وجوه یا اسناد بهادار بین البانکی، امکان ایفاء بموقع تعهدات را از سایر اشتراک کننده گان سلب می نماید.
- ۵۲- **انتقال**: عبارت از عمل اعطاء یا ارسال منفعت (ارزش پولی) به شکل اسناد قرضه بهادار، اسناد مالی یا پول می باشد.

۷,۱,۳- چارچوب مقرراتی

عملیات پرداخت در مطابقت با احکام نافذ بر فرمایشات انتقالی مندرج در قانون د افغانستان بانک اجرا می گردد.

حدود صلاحیت که در قانون د افغانستان بانک توضیح گردیده است، د افغانستان بانک را بحیث تنظیم کننده سیستم های تادیه داخلی و بین المللی مقرر می نماید.

د افغانستان بانک بواسطه احکام این مقررره و سایر مقررات می تواند صلاحیت مقرراتی خویش را در ساحه سیستم تادیات اعمال نماید.

۷,۱,۴- اسعار

واحد پول قانونی افغانستان افغانی می باشد.

تادیات در سیستم تادیات بین البانکی تحت اداره د افغانستان بانک عموماً به افغانی و دالر آمریکایی صورت می گیرد.

تادیات طبق احکام قانون به اسعار دیگر نیز قابل اجرا می باشد.

۷,۱,۵- مسئولیت های د افغانستان بانک در ساحه عملیات پرداخت

د افغانستان بانک منحصیث مجری (آپریتر)، نماینده یا موسسه تصفیوی در سیستم تادیات بین البانکی عمل می نماید. د افغانستان بانک یکی از اعضاء سیستم تادیات بین البانکی می باشد.

د افغانستان بانک منحصیث مرجع قرضه دهنده (طبق حکم ماده ۸۸ قانون د افغانستان بانک) تسهیلات سیالیت تضمینی را برای اعضاء سیستم تادیات بین البانکی فراهم می نماید.

د افغانستان بانک وظایف ذیل را اجرا می نماید:

۱. ایجاد چارچوب تنظیماتی و انجام نظارت مقرراتی از کلیه سیستم های پرداخت در افغانستان
۲. افتتاح و انسداد حسابات عملیات پرداخت برای جوانب و اعضاء سیستم تادیات بین البانکی، و نگهداری سوابق حسابات در مطابقت با مقررات علیحده.
۳. پروسس تادیات بین البانکی و اجرا تصفیه بین البانکی
۴. ثبت و درج انتقالات وجوه در حسابات سیستم تادیات بین البانکی و تجدید بیلاس ها به تبع آن.
۵. اجرا عملیات پرداخت به نمایندگی از مشتریان (بانک ها، حکومت افغانستان، موسسات مالی بین المللی و سایر موسسات تمویل کننده) و نگهداری صحیح حساب عملیات پرداخت.
۶. ایفاء تعهدات مالی ذمت خویش در برابر مشتریان هنگام سر رسید.
۷. رفع بموقع مغایرت ها، اشتباهات، اغلاط تایپی و استثناءات، و بهره گیری از سیستم های کافی غرض تشخیص موارد متذکره.

۸. تطبیق، اجرا و مراقبت از سیستم های تکنالوژی معلوماتی مورد ضرورت برای پیشبرد سیستم تادیات بین البانانکی، و تامین خدمات بانکداری/ تادیاتی برای مشتریان خود.
۹. نظارت از وضعیت سیالیت اشتراک کننده گان و فراهمی تسهیلات سیالیت بیست و چهار ساعته یا تسهیلات سیالیت محدود به یک روز کاری، تحت شرایط مقرر برای اشتراک کننده گان.
۱۰. توزیع مرکزی وجوه نقدی در سیستم بانکی
۱۱. تعیین فیس ها و تعرفه هایی که اشتراک کننده گان از بابت استفاده سیستم تادیات بین البانانکی ملزم به تادیه آن می باشد.
۱۲. ارائه احصائیه ها درباره تعداد و حجم پرداخت ها
۱۳. اشتراک در کمیته ها و موسسات بین المللی و چند ملیتی مرتبط با سیستم های تادیات.
۱۴. مشارکت با بانک ها در انکشاف و بهبود مشترک سیستم تادیات و فراهمی خدمات جدید تادیاتی.
۱۵. اجرا سایر فعالیت های مقرر شده.

۶، ۱، ۷- مسئولیت بانکها در ساحه عملیات پرداخت

بانک ها در زمینه عملیات پرداخت حائز مسئولیت های ذیل می باشند:

۱. بانک ها حسابات بانکی را برای مشتریان در دفاتر و سیستم های داخلی خود افتتاح و نگهداری کرده و اسناد دقیق معاملات را حفظ می نمایند و همچنین صورت حسابات مالی را طبق معیارات و ضوابط مربوطه ترتیب می کنند.
۲. بانک ها تادیات نقدی و غیر نقدی را برای مشتریان خویش اجرا می نمایند.
۳. بانک ها صرفاً در احوالی تادیات داخل بانکی را به د افغانستان بانک تحویل می نمایند که حداقل یکی از حسابات مرتبط با تادیه در سیستم انتقال تادیات بین البانانکی تحت اداره د افغانستان بانک قرار داشته باشد.
۴. بانک ها باید تعهدات مالی خویش را هنگام حلول سررسید ایفاء نمایند.
۵. بانک ها فعالیت های تامین وجه نقد را بمنظور تسهیل تادیات نقدی اجرا می نمایند.
۶. بانک ها مغایرت ها، اغلاط تاییبی و استثناءات را بموقع رفع نموده و از سیستم های مناسب برای تشخیص سهویات استفاده می نمایند.
۷. اعضاء سیستم انتقالات بین البانانکی ملزم به رعایت مقررات و طرز العمل های عملیاتی این سیستم می باشند.

۷، ۱، ۷- ترتیبات نمایندگی دو جانبه (ملحوظات مستقبل)

در حال حاضر معاملات بطور ناخالص تصفیه می شود.

بانک می تواند ذریعه عقد موافقت نامه با بانک دیگر (در صورتیکه بانک عضویت سیستم تادیات را نداشته باشد)، به نمایندگی از آن عملیات تادیه را اجرا دهد. د افغانستان بانک از مفاد موافقت نامه متذکره نظارت خواهد نمود.

هر گاه بانک غرض دسترسی به سیستم تادیات بین البانکی با یک اشتراک کننده حول ترتیبات متذکره توافق نماید، اشتراک کننده از بابت هر اقدام یا عدم اقدام بانک اصلی یا بانک نماینده در سیستم تادیات بین البانکی که ناشی از ترتیبات تفویض نمایندگی باشد، مسئولیت کامل دارد.

مفاد موافقت نامه فوق الذکر بالای تعهدات بانکی فیما بین بانک اصلی و مشتری بلا اثر می باشد.

۷, ۱, ۸ - برنامه های چند جانبه و موافقت نامه نمایندگی شخص ثالث (ملحوظات مستقبل)

بانک ها می توانند برنامه های چند جانبه (از قبیل برنامه دبت / کربیت مسقیم) را تنظیم نموده و مسئولیت های مرتبط با عملیات پرداخت را به یک شخص ثالث (از قبیل مرکز تصفیه یا فراهم کننده خدمات فنی و مرکز پروسس کارت های پلاستیکی) منحیث نماینده تفویض نمایند.

د افغانستان بانک از برنامه های فوق الذکر و ترتیبات نمایندگی نظارت نموده و از موجودیت اساس صحیح قانونی برای ترتیبات و عملیات بانک ها و مطابقت آنها با معیارات و بهترین شیوه های مروج برای تخفیف خطرات مترافق با سیستم های تادیاتی اطمینان حاصل می نماید.
د افغانستان بانک عند الاقتضاء می تواند مستقیماً در این گونه برنامه ها و ترتیبات (مثلاً بحیث مجری، نماینده تصفیوی، موسسه تصفیوی، اشتراک کننده و غیره) سهیم گردد.

۷, ۱, ۹ - سایر سیستم های تادیه داخلی

اداره پست خدمات تادیاتی مندرج مقرره هذا و سایر مقررات را فراهم نموده می تواند اما از اخذ سپرده ها یا افتتاح حساب برای مشتریان و همچنین داشتن حساب تصفیوی نزد د افغانستان بانک منع می باشد.
اداره پست در صورت انجام خدمات متذکره حیثیت نماینده بانک را داشته و خدمات بانکی آن توسط د افغانستان بانک تنظیم می گردد.

بخش دوم- سیستم تادیات بین بانکی

۷،۲،۱- اشتراک کننده گان در سیستم تادیات بین بانکی

سیستم تادیات بین بانکی در چارچوب یک برنامه الکترونیکی جامع تکنالوژی معلوماتی فعالیت نموده و شامل یک شبکه گسترده تبادل اطلاعات است که اشتراک کننده گان را به د افغانستان بانک متصل می سازد.

بانک ها و د افغانستان بانک اشتراک کننده گان اصلی سیستم تادیات بین بانکی می باشند. بنابر صلاحیت د افغانستان بانک سایر موسسات مالی بحیث اشتراک کننده پذیرفته شده می توانند.

علیرغم عدم الزام بانک ها به عضویت در سیستم تادیات بین بانکی، مراتب آتی اعتبار دارد:

۷،۲،۱،۱- سیستم تادیات بین بانکی تنها سیستم تادیاتی است که بمنظور تصفیه وجوه د افغانستان بانک استفاده می گردد.

۷،۲،۱،۲- بانک هایی که قصد استفاده از خدمات نمایندگی سیستم تادیات بین بانکی را دارند باید یکی از اشتراک کننده گان این سیستم بوده (فلذا باید دارای حسابات تجاری و تصفیوی باشند) و یا از یک اشتراک کننده تقاضا نماید تا منحیث نماینده وی در این سیستم عمل نماید.

۷،۲،۱،۳- شرایط اشتراک در سیستم تادیات بین بانکی قرار آتی می باشد:

اخذ جواز قانونی از د افغانستان بانک برای اجرای عملیات پرداخت

رعایت مندرجات جواز بانکداری و صلاحیت های نظارتی

نگهداری حساب تصفیوی و حساب تجاری حمایتی در د افغانستان بانک

رعایت معیارات فنی، عملیاتی و مدیریتی مصوب د افغانستان بانک

پرداخت حق العضویت و تعرفه های مصوب و منظور شده توسط د افغانستان بانک

۷،۲،۲- حسابات عملیات پرداخت (سیستم تادیات بین بانکی)

در سیستم تادیات بین بانکی، تادیات فیما بین اشتراک کننده گان و جوانب معامله از طریق حسابات عملیات پرداخت صورت می گیرد و پرداخت های متذکره طبق مندرجات مقرر در جدول حسابات سیستم تادیات تحت بخش های مربوطه جدول حسابات واحد تنظیم می گردد.

د افغانستان بانک مطابق احکام مقرر افتتاح و بستن حسابات، حسابات عملیات پرداخت (حسابات تجاری و تصفیوی) را برای اشتراک کننده و جوانب معامله افتتاح می نماید.

حسابات موجود در سیستم های داخلی بانک ها (نظیر حسابات جاری) برای پیشبرد عملیات تادیه بین بانکی استفاده شده می تواند. در سیستم های حمایتی دفاتر بانک ها (نظیر حسابات جاری) در عملیات پرداخت بین بانکی استفاده شده می تواند. این عمل با استفاده از حسابات تجاری اشتراک کننده گان مربوطه و همچنین وضع مکلفیت بر اشتراک کننده گان مبنی بر حصول اطمینان ایشان از ثبت صحیح این پرداخت ها در حسابات پرداخت کننده و مرجع منتفع، صورت گرفته می تواند.

۷،۲،۳ - حساب تجارتي اشتراك كننده (در صورت استفاده)

بانك ها نمي توانند بيش از يك حساب تجارتي را به يك واحد پولی خاص (افغانی یا دالر آمریکایی) در د افغانستان بانك دارا باشند.

در پروسه تادیات بین البانکی تحت سیستم تصفیه ناخالص فوری از حساب تجارتي برای اجرای تصفیه قطعی در وجوه مربوطه د افغانستان بانك استفاده می گردد.

فی الحال در د افغانستان بانك حساب تجارتي (معاملات) وجود ندارد، اما در آینده و قبل از اقدام به ایجاد حساب تصفیوی، حسابات تجارتي برای معاملات یومیه افتتاح خواهد شد.

۷،۲،۴ - حساب تصفیوی اشتراك كننده

د افغانستان بانك در رابطه با هر واحد پولی (در حال حاضر افغانی یا دالر آمریکایی) حساب تصفیوی علیحده را برای مشتریان افتتاح می نماید.

حساب تصفیوی بمنظور تامین قطعیت یک روزه در وجوه د افغانستان بانك برای پروسس تادیات در سیستم تصفیه ناخالص فوری، استفاده می گردد. برای تحقق این مامول، هنگام تخصیص (انسداد) قطعی یک مبلغ معین سیالیت در حساب تجارتي اشتراك كننده، مبلغ متذکره در حساب تصفیوی ثبت می گردد تا در ختم روز تصفیه قطعی آن تکمیل گردد.

۷،۲،۵ - نوبت انتظار در حساب تصفیوی

حساب تصفیوی دارای یک میکانیزم نوبت انتظار می باشد که اجازه می دهد تادیات الی زمان تامین سیالیت در حساب تصفیوی، موقتاً معطل قرار داده شود.

۷،۲،۶ - آغاز پروسه تادیه توسط مشتریان در سیستم تادیات بین البانکی

هر یک از طرفین می تواند ذریعه صدور فرمایش یا اجازه به اشتراك كننده واسط به انجام تادیه از حساب مربوطه سیستم تادیات بین البانکی اقدام نماید. این اقدام از طریق تسلیمی فرمایش پرداخت انتقال کریدت به اشتراك كننده یا صدور اجازه به فرمایش دهنده اصلی مبنی بر شروع انتقال دبت از حساب سیستم تادیات بین البانکی صورت گرفته می تواند.

بعد از اخذ فرمایش/ اجازه مشتری، اشتراك كننده گان كنترول های رسمی و منطقی را که در طرز العمل های عملیاتی مشخص گردیده، در حصه فرمایش پرداخت اجرا نموده و از طریق اتصال به ترمینال اتصالی برنامه پروسس مرکزی سیستم تادیات بین البانکی، فرمایش تادیه را به این سیستم تسلیم می نمایند.

تحویل تادیات بواسطه سایر ذرایع یا رسانه های (نظیر فایل دبت مستقیم مجموعی، تحویل انتقال کریدت مجموعی) تجویز شده در طرز العمل های عملیاتی، صورت گرفته می تواند.

۷،۲،۷ - اجازه پرداخت

در صورت آغاز انتقال پرداخت کریدت در سیستم تادیات بین البانکی توسط اشتراك كننده، موصوف مکلف به اخذ و نگهداشت سند اجازه مشتری مبنی بر انجام چنین پرداخت می باشد (نقل فرمایش پرداخت). ثبت پیام تادیه در سیستم به مثابه اجازه اشتراك كننده واسط برای اجرا پرداخت و استفاده از سیالیت موصوف برای تصفیه بین البانکی محسوب می گردد.

در صورت آغاز پرداخت انتقال کرایه توسط یک از طرفین با استفاده از اینترنت به یک حساب تادیات بین‌بانکی، ثبت پیام تادیه در سیستم مطابق طرزالعمل‌های عملیاتی به مثابه اجازه طرف مذکور به اجرا پرداخت م‌باشد. چنین تادیات مستلزم اجازه اشتراک‌کننده واسط نیز می‌باشد. الی زمانی که اطلاعیه الکترونیکی (انترنتی) حاوی اجازه اشتراک‌کننده صادر گردد، قرارگیری پرداخت‌های مذکور در نوبت انتظار سیستم تصفیه ناخالص فوری به مثابه اجازه اشتراک‌کننده موصوف محسوب می‌گردد. اشتراک‌کننده بمنظور افزایش موثریت و بنابر صوابدید و مسئولیت خود می‌تواند، از اجازه اتوماتیک در حصه بعضی کته‌گوری‌های معین تادیات (نظیر پرداخت‌های دارای ارزش اندک) استفاده نماید.

در حالت انتقال دبت، تادیات توسط آغازکننده اصلی شروع شده و فرمایش مذکور در فهرست فرمایشات تادیاتی یکسان د افغانستان بانک شامل می‌گردد. چنین تادیات مستلزم اخذ اجازه اشتراک‌کننده واسط نیز می‌باشد. الی زمانی که اطلاعیه الکترونیکی (انترنتی) حاوی اجازه اشتراک‌کننده صادر گردد، قرارگیری پرداخت‌های مذکور در نوبت انتظار سیستم تصفیه ناخالص فوری به مثابه اجازه اشتراک‌کننده موصوف محسوب می‌گردد. اشتراک‌کننده بمنظور افزایش موثریت و بنابر صوابدید و مسئولیت خود می‌تواند، از اجازه اتوماتیک در حصه بعضی کته‌گوری‌های معین تادیات (نظیر پرداخت‌های دارای ارزش اندک) استفاده نماید.

۷،۲،۸- سیالیت و بررسی وجوه موجود در حسابات

تادیات انفرادی فوراً از سیالیت موجود در حساب مربوطه عملیات پرداخت شخص پرداخت‌کننده (نظیر حساب سیستم تادیات بین‌بانکی پرداخت‌کننده) و در حالت اجرا تادیات بین‌بانکی از حساب تصفیوی بانک پرداخت‌کننده، اجرا می‌گردد.

بررسی ثانویه از سیالیت (وجه موجود در حساب تصفیوی بانک پرداخت‌کننده) الی تکمیل موفقانه بررسی اولیه سیالیت (وجه موجود در حساب تادیات بین‌بانکی جانب پرداخت‌کننده) انجام نمی‌گیرد.

در صورت عدم برخورداری حسابات از سیالیت کافی در خلال روز، فرمایشات تادیه حسب اولویت و ترتیب مواصلت ر نوبت انتظار (به اساس اولین اولین صادره از اولین وارده) قرار گرفته و بلافاصله بعد از تامین سیالیت تصفیه می‌گردد.

بانک‌ها مکلف می‌باشند تا فرمایشات قرار گرفته در نوبت انتظار حساب تصفیوی را بررسی نموده و در روز تصفیه، غرض تصفیه کلیه فرمایشات منتظره تادیاتی، سیالیت کافی را در حساب تصفیوی فراهم نمایند.

تادیات داخل بانکی که تحت سیستم تادیات بین‌بانکی توسط اشتراک‌کننده آغاز می‌شود، بلافاصله در حد سیالیت موجود در حساب تحت دبت، تصفیه گردیده و بالای سیالیت حساب تصفیوی یا حساب تجارتي اشتراک‌کننده بلااثر می‌باشد.

۷،۲،۹- تخفیف تراکم

د افغانستان بانک بحیث مجری سیستم می‌تواند به حل مشکلات فنی و عملیاتی سیستم اقدام نموده تا تراکم فرمایشات منتظره در حساب تصفیوی تخفیف یابد.

۷،۲،۱۰- مستردی تادیات منتظره در ختم روز

۷،۲،۱۰،۱- تادیاتی که هنگام ختم کاری یومیه معاملات، کماکان در نوبت انتظار حساب جانب پرداخت‌کننده معطل باقی می‌ماند، ذریعه صدور اطلاعیه به مراجع مربوطه مسترد می‌گردد:

۱- در حالت انتقال کربیت: اطلاعیه به جانب مذکور ارسال می گردد.

۲- در حالت انتقال دبت: هر یک از جوانب اعم از اشتراک کننده مبدأ فرمایش و مشتری آغاز کننده فرمایش (در صورتیکه حساب مربوطه ایشان تحت سیستم تادیات بین بانکی باشد) مطلع ساخته می شوند.

۷,۲,۱۰,۲- تادیاتی که الی ختم روز کاری کماکان در نوبت انتظار حساب تصفیوی معطل باقی می ماند، ذریعه صدور اطلاعیه به مراجع آتی از نوبت انتظار حذف شده و مسترد می گردد:

۱- در حالت انتقال کربیت: اطلاعیه به اشتراک کننده مبدأ فرمایش، و مشتری ترتیب کننده فرمایش/ صاحب حساب (چنانچه حساب در سیستم تادیات بین بانکی باشد) صادر می گردد.

۲- در حالت انتقال دبت: اطلاعیه به اشتراک کننده مقصر، بانک اشتراک کننده مبدأ و مشتری آغازکننده فرمایش/ صاحب حساب (چنانچه حساب در سیستم تادیات بین بانکی باشد) صادر می گردد.

۷,۲,۱۰,۳- د افغانستان بانک از تادیات بین بانکی که در تصفیه آنها قصور صورت گرفته (مثلاً تادیاتی که الی ختم روز در نوبت انتظار حساب تصفیوی باقی می ماند) نظارت نموده و قیودات/ مجازات را علیه متخپیان مکرر یا عمدی وضع می نماید.

۷,۲,۱۱- قطعیت در سیستم تادیات بین بانکی

به مجرد ثبت کربیت در یک حساب عملیات پرداخت در سیستم تادیه بین بانکی، وجوه مالی فوراً و قطعاً تحت اختیار صاحب ذینفع حساب مذکور قرار می گیرد.

در هنگام انجام پرداخت های انتقال کربیت یا دبت در سیستم تادیات RTGS، اطمینان حاصل می گردد که دبت (وضع مبلغ از) حساب پرداخت کننده در سیستم تادیات بین بانکی و حساب تصفیوی اشتراک کننده، همزمان یا قبل از کربیت (ایجاد مبلغ مذکور به) حساب منتفع صورت گیرد.

در جریان انتقال دبت، فرمایش دبت در فهرست اقلام منتظره حساب تصفیوی اشتراک کننده قرار می گیرد. فهرست متذکره حاوی اقلامی است که تصفیه آنها معطل اخذ اجازه اشتراک کننده می باشد. بمنظور انجام تصفیه بین بانکی، انتقال دبت تحت سیستم تادیات بین بانکی بطور موثر به یک انتقال کربیت بین بانکی تبدیل می شود.

۷,۲,۱۲- فراهم آوری تسهیلات سیالیت توسط د افغانستان بانک

طبق احکام مقررہ ذخایر الزامی بانک ها، بانک ها می توانند با توسل به ذخایر الزامی خود در د افغانستان بانک سیالیت یک روزه را از رهگذر حساب تجارتي برای حساب تصفیوی خویش تامین نمایند.

بانک های طبق احکام مقررہ سیالیت یومیه بانک ها کربیت تضمینی را از د افغانستان بانک تحصیل کرده می توانند.

۷,۲,۱۳- حساب تصفیوی/ تصدیق

تغییرات ناشی از پرداخت های تصفیوی در حسابات، ذریعه صدور فورمه صورت حساب در ختم روز اعلام می گردد.

صورت حساب صادره حاوی بیلانس اولیه، مبالغ هر معامله واحد، معلومات مرتبط با معامله و بیلانس نهایی (انقضایی) در ختم روز می باشد.

اگر اشتراک کننده در ظرف ۲۴ ساعت بعد از مواصلت صورت حساب صادره د افغانستان بانک، ذریعه صدور اطلاعیه تحریری نظر خویش را به د افغانستان بانک اعلام ننماید، این عمل به مثابه موافقت موصوف با مندرجات صورت حساب پنداشته می شود.

۷,۲,۱۴- محاسبات بانک در حصه عملیات سیستم تادیات بین البانکی

اشتراک کننده گان معاملات و بیلانس حساباتی را که در رابطه به آنها بحیث واسط عمل می نمایند را در صورت حساب مالی خود ثبت می نماید. بدین منظور ایشان معاملات و بیلانس های متذکره را عیناً در سیستم مربوطه خویش انعکاس می دهند.

بانک ها از تبادل بموقع و دقیق معلومات فیما بین سیستم تادیات بین البانکی و سیستم مربوطه خود، و انعکاس مناسب دارایی ها و بدهی ها در صورت حسابات مالی مسئولیت دارند.

۷,۲,۱۵- اسناد مرتبط با اجازه و پروسس تادیات بانک

بانک ها بشمول د افغانستان بانک مکلف می باشند الی اطلاع بعدی، اسناد قابل تفتیش (نظیر فرمایشات پرداخت/ ثبوتیه اجازه نامه، و صورت حسابات، را نگهداری نمایند.

۷,۲,۱۶- ایام کاری در سیستم تادیات بین البانکی

سیستم تادیات بین البانکی در خلال ایام کاری در دسترس اشتراک کننده گان قرار دارد.

ایام کاری در طرز العمل های عملیاتی سیستم تادیات بین البانکی توضیح گردیده و شامل کلیه ایام هفته بغیر از جمعه می باشد. سایر رخصتی های بانک نیز بحیث ایام غیر کاری محسوب می گردد.

۷,۲,۱۷- ایام عملیاتی در سیستم تادیات بین البانکی

ایام عملیاتی در سیستم تادیات بین البانکی در فاصله زمانی شنبه الی چهارشنبه تمام روز و در روز پنجشنبه نصف روز را احتوا می نماید. پروسه های عملیاتی مرکب از مراحل مختلف بوده و متشکل از عناصر اجرایی سیستم می باشد:

- (الف) آغاز سیستم
- (ب) پذیرش فرمایشات انتقال سیالیت بانک
- (ج) پذیرش فرمایشات پرداخت
- (د) ختم پذیرش فرمایشات تادیه بین البانکی، توقف پروسه تصفیه
- (ه) قبولی فرمایشات بانک مبنی بر تامین سیالیت برای فرمایشات منتظره (معطل در نوبت پرداخت)
- (و) ختم تامین سیالیت برای فرمایشات منتظره
- (ز) ختم یوم
- (ح) صدور صورت حساب و پیشنهادات برای روز رسمی ما بعد

معدالک، پیام ها و مکاتیب غیر مرتبط با انتقال وجوه، الی ختم روز کاری به د افغانستان بانک مواصلت نموده می تواند.

د افغانستان بانک ساعات عملیاتی را در شرایط خاص یا غیر قابل پیش بینی تمدید نموده می تواند.

اگر تمدید ساعات کاری سیستم تادیات بین البانکی بنابر تقاضای یک یا چند تن از اشتراک کننده گان صورت گیرد، مصارف ناشی از تمدید ساعات کاری بر عهده اشخاص متذکره خواهد بود.

۷,۲,۱۸- اشتباهات، اغلاط نوشتاری و استثناءات در سیستم تادیات بین البانکی

۷,۲,۱۸,۱- احتمال دارد که هر یک از جوانب و یا اشتراک کننده گان بشمول د افغانستان بانک در سطوح مختلف مرتکب اشتباه یا اغلاط تاییی گردند.

قبل از فرارسیدن میعادهای ذیل، اشتباهات متذکره ذریعه ارسال مکتوب عادی مبنی بر تصحیح معامله یا صدور اطلاعیه استرداد، تصحیح شده می تواند:

۱- در حالت تادیات بین البانکی: الی زمان کریدت نمودن وجه به حساب تصفیوی اشتراک کننده منتفع

۲- در حالت پروس تادیات داخل بانکی با استفاده از سیستم تادیات بین البانکی: الی زمان کریدت نمودن مبلغ به حساب مشتری.

۷,۲,۱۸,۲- بعد از سپری شدن میعادهای فوق الذکر که معامله ماهیت غیر قابل فسخ می یابد، فیصله در مورد موضوع ذریعه مذاکره مستقیم طرفین و اشتراک کننده گان ذریبط (نهایتاً توسط هدایت هیئت عامل د افغانستان بانک) اتخاذ گردیده و یک معامله پرداخت صحیح آغاز می گردد.

اشتراک کننده گان مکلف می باشند به مجرد آگاهی از بروز اشتباه، به رفع آن اقدام نمایند.

۷,۲,۱۸,۳- اشتراک کننده مکلف به مراتب آتی می باشند:

۱- ایجاد یک حساب کنترولی برای ثبت پرداخت های غیر صحیح یا مبهم که غرض اتخاذ فیصله معطل قرار داده شده اند.

۲- حفظ فایل (دوسیه) اشتباهات، استثناءات و اغلاط تاییی تشخیص شده بشمول نقل اصلی اسناد متذکره و همچنین ثبت مکاتبات و مذاکرات انجام گرفته حول مسئله.

۳- اطلاع فوری به د افغانستان بانک و اشتراک کننده طرف معامله و فراهم آوری نقل اسناد به مقتضای ضرورت غرض حل و فصل مسئله

۴- پیگیری سریع حل و فصل

۵- ثبت فیصله اتخاذ شده برای حل و فصل اشتباهات یا اغلاط تاییی در دوسیه.

۷,۲,۱۸,۴- د افغانستان بانک منعیث مجری و نماینده تصفیوی در سیستم تادیات بین البانکی، از نگهداشت اسناد و حل و فصل اشتباهات و اغلاط تاییی تشخیص شده، مکلفیت دارد.

۷,۲,۱۸,۵- در صورت ارتکاب اشتباهات و اغلاط نوشتاری توسط یکی از طرفین (بشمول صاحب حساب که ذریعه انترنت به حساب خویش دسترسی دارد)، موضوع بطور مستقیم بین جانب مذکور و اشتراک کننده واسط حل و فصل می گردد. اشتراک کننده واسط از بابت بدیهی های بین البانکی ناشی از اشتباهات مرتکبه توسط مشتری در سیستم تادیات بین البانکی، مسئولیت کامل دارد.

۷,۲,۱۸,۶- از منظر مقرراتی در سیستم تادیه بین البانکی، صدور اجازه پرداخت توسط اشتراک کننده برای تصفیه بین البانکی به مثابه " آغاز پروسه" محسوب شده و اشتراک کننده از بابت صدور اجازه پرداخت در سیستم تادیات بین البانکی دارای مسئولیت کامل و مستقیم می باشد.

۷،۲،۱۹- تعرفه های سیستم تادیات بین بانکی

در سیستم تادیات بانکی تحت اداره د افغانستان، فیس ها نظر به هزینه خدمات اخذ می گردد. د افغانستان بانک تعرفه پروسس مرکزی را نظر به مصارف ثابت، متغیر و جاری سرمایه گذاری در اداره سیستم تادیات بین بانکی، تعیین می نماید.

تعرفه پروسس مرکزی به اساس هزینه حقیقی پروسس هر معامله و طبق بهترین شیوه های بین المللی وضع شده برای موسساتی که فیس خدمات خود را نظر به هزینه اخذ می نمایند، تعیین می گردد.

تعرفه های متذکره توسط د افغانستان بانک نشر و وقتاً فوقتاً تجدید نظر می گردد.

بانک ها مکلف می باشند تا طبق دستور العمل های کاری مربوطه خویش، از مشتریان تعرفه اخذ نمایند. د افغانستان تعرفه های دریافتی بانک ها از مشتریان را نظارت نموده و اگر محرز گردد که تعرفه متذکره گراف بوده و یا مدارک دال بر موجودیت طرز العمل های محدود کننده (ضد رقابتی) در سطح بانک ها دریافت گردد، د افغانستان بانک می تواند بصورت مستقیم غرض تعدیل تعرفه اقدام نماید.

۷،۲،۲۰- راکد سازی حسابات بانکی جهت انجام نظارت بانکی

د افغانستان بانک می تواند تحت شرایط مندرج در مقررہ نظارت بانکی، حسابات عملیات پرداخت اشتراک کننده گان را مسدود نماید.

کلیه تادیات یا دریافتی ها (وجوه و اصله)، یا هر دو این موارد، به حساب مسدود شده می تواند.

بلافاصله بعد از انسداد حساب، اشتراک کننده از موضوع مطلع ساخته می شود.

به موجب انسداد حساب، از تصفیه کلیه فرمایشات کرایت و دبت مرتبط با حساب متذکره اجتناب صورت می گیرد. هر گاه اشتراک کننده بخواهد به حسابی که دریافتی های آن مسدود است کدام مبلغ را پرداخت نماید، از انسداد حساب مطلع ساخته شده و فرمایش وی مسترد می گردد.

بخش سوم- تادیه ذریعه حساب جاری یا سایر انواع حسابات

۱،۳،۷- حسابات جاری و سایر انواع حسابات (پس انداز، قرضه) در بانک ها

بانک ها می توانند حسابات جاری و سایر انواع حساب (از قبیل حساب قرضه و حسابات پس انداز) را در سیستم های مربوطه خویش برای نهادهای حکمی و اشخاص حقیقی افتتاح نمایند.

حقوق و مکلفیت های متقابل بانک و مشتری نظر به موافقت نامه افتتاح و نگهداشت حساب نزد بانک مشخص می گردد. مواد موافقت نامه فیما بین بانک و مشتری تحت نظارت د افغانستان بانک قرار خواهد داشت.

۲،۳،۷- تادیه از طریق حسابات بانکی

بانک ها بنابر هدایت مشتری و بدون نظر داشت موجودیت یا عدم موجودیت سیالیت کافی در حسابات، تادیات داخل بانکی یا بین البانکی را از چنین حسابات اجرا کرده می توانند. در صورت عدم برخورداری حساب از سیالیت کافی، اجرا پرداخت به شکل اعطاء کربیت به مشتری صورت می گیرد.

انجام تادیات داخل بانکی از طریق سیستم تادیات بین البانکی، از مسیر حسابات تجارتي اشتراک کننده گان صورت گرفته می تواند. اشتراک کننده گان مکلف می باشند تا از صحت ثبت تادیات در حسابات شخص پرداخت کننده و شخص منتفع و دفاتر مربوطه و سیستم های داخلی خویش اطمینان حاصل کنند. بانک دریافت کننده ذریعه بررسی تفضیلات انتقال و استفاده از سایر میکانیسم های آگاه سازی، حساب مقصد را بصورت صحیح تشخیص می نماید. معاملات دارای ارزش بالا باید ذریعه حسابات بانکی اجرا گردد.

۳،۳،۷- مراقبت صحیح و حفظ محرمت حسابات در بانک ها

بانک ها و مشتریان ایشان حین اجرا معاملات ذریعه حسابات بانکی، مکلف به رعایت تدابیر احتیاطی می باشند. تدابیر متذکره شامل جلوگیری از فریبکاری، تخفیف اشتباهات، استثناءات و اغلاط تایی و نوشتاری می باشند.

بانک ها مکلف می باشند در تشخیص مندرجات و اجرا فرمایشات مبهم تادیه با دقت و احتیاط کافی عمل نمایند.

بانک ها مکلف می باشند تا محرمت حساب مشتری را حفظ نموده و از افشاء معلومات به اشخاص ثالث خودداری نمایند. در مواردی که قانون طور دیگری حکم نموده یا بنابر حکم محکمه یا مرجع ذیصلاح، یا به اساس اجازه صریح مشتری به بانک افشاء معلومات مجاز می باشد.

۴،۳،۷- ثبت معاملات، و مکلفیت های بانک برای اتخاذ اقدامات بموقع

در حالت تادیات داخل بانکی، بانک مکلف است حداکثر الی ختم همان روزی که حساب پرداخت کننده را دبت می نماید، به کربیت نمودن حساب منتفع اقدام کرده و معامله را در دفاتر خویش ثبت نماید.

در حالت تادیات داخل بانکی، بانک مکلف است الی ختم همان روز دبت حساب پرداخت کننده، حساب منتفع را کربیت نموده و معامله را در دفاتر خود ثبت نماید.

در حالت تادیات بین البانکی، بانک ها در حصه مراتب آتی مکلف به اقدامات بموقع می باشند:

- ۱- ارسال انتقالات کربیت: بانک مکلف است در صورت موجودیت وجه نقد در حساب مشتری، انتقال کربیت بین البانکی را الی ختم همان روز مواصلت فرمایش یا اجازه مشتری، اجرا نماید.

۲- مواصلت انتقال کربدت: بانک مکلف است الی ختم روز کاری بعدی مواصلت وجوه مالی (مثلاً دریافت وجوه بمنظور کربدت حساب تصفیوی اشتراک کننده در صورت استفاده از سیستم تادیات بین البانکی)، حساب منتفع را کربدت نماید.

۳- ارسال انتقال دبت: ایزاد کربدت به حساب منتفع (شخص آغاز کننده فرمایش) الی ختم روز کاری مواصلت وجوه مالی (مثلاً دریافت کربدت به حساب تصفیوی اشتراک کننده در صورت استفاده از سیستم تادیات بین البانکی)

۴- مواصلت انتقال دبت: آغاز پرداخت به صادر کننده فرمایش (آغاز کننده معامله) الی ختم روز کاری که دبت موفقانه در حساب پرداخت کننده ثبت می گردد.

بانک ها مکلف به تنظیم سیستم ها و طرز العمل های پیشرفته و متناسب با پارامترهای فوق الذکر می باشند.

۷,۳,۵- اشتباهات، استثناء آت و اغلاط نوشتاری در سیستم های بانکی

بانک ها مکلف به ثبت سهویات و استثناء آت صورت گرفته در معاملات، و اتخاذ اقدامات فعالانه برای رفع آنها می باشد:

۱- حفظ حساب کنترولی برای ثبت تادیات غلط یا مبهم که معطل تصحیح باشد. (حساب ترانزیت یا حساب تصفیه بین البانکی)

۲- حفظ ریکارد اشتباهات، استثناء آت و اغلاط تایی و نوشتاری دریافت شده بشمول نقل کلیه اسناد اصلی و مکاتیب و مذاکرات صورت گرفته در ارتباط با مسائل متذکره.

۳- اطلاع عاجل به د افغانستان بانک و اشتراک کننده مربوطه، و ارائه نقل اسناد که برای حل مسئله ضروری پنداشته شود.

۴- اتخاذ اقدامات عاجل غرض رفع قضیه

۵- ثبت حل و فصل مسئله در دوسیه مربوطه

۷,۳,۶- صورت حسابات و پیشنهادات

بانک مکلف است طی دوره های معینه به مشتری صورت حساب صادر نماید. صورت حساب متذکره حاوی بیلانس اولیه انتقال یافته از دوره ماقبل، کلیه تغییرات صورت گرفته در حساب در خلال دوره مربوطه، و بیلانس اختتامی (انقضایی) همان دوره می باشد. صورت حساب باید حاوی مکتوب معلوماتی تفصیلی در مورد وجه انتقالی باشد تا مشتری از علت تادیه مطلع گردد. دوره صدور صورت حساب نظر به موافقه فیما بین بانک و مشتری در طرز العمل افتتاح حساب، در میعادهای روزانه، ماهانه، سالانه و یا کدام فاصله زمانی دیگر بوده می تواند.

مشتری باید صورت حساب بانک را با دقت کافی بررسی نموده و در صورت دریافت موارد مغایرت یا عدم موافقت با ارقام دبت یا کربدت، بلافاصله موضوع را به بانک اطلاع دهد. بانک به مشتری در بررسی از موارد مغایرت یا متنازع فیها همکاری نموده و معلومات مربوطه را در اختیار وی قرار می دهد و بعد از احراز حقایق، تعدیلات مقتضی را در حساب شامل می نماید.

بانک باید تاییدیه ها/ رسیدات سایر معاملات افرادی را طبق بهترین شیوه ها یا احکام مقرر ذریع واحد تادیاتی به مشتری ارائه نماید.

۷,۳,۷- تحصیل فیس ها در بدل اخذ فراهم آوری خدمات در حسابات بانکی

بانک می تواند بمنظور اخذ فیس و حق العمل خدمات فراهم شده به مشتری، از سپرده های موصوف در بانک مجرائی بگیرد (در صورتیکه پول موجود حساب مشتری نزد بانک کفایت طلب بانک را ننماید) بانک حق حبس دارایی های مشتری در بانک یا سایر دارایی هایش را مطابق قانون تحصیل نماید.

بخش چهارم - فراهم آوری خدمات تادیه توسط اداره پست

۷,۴,۱- فراهم آوری خدمات تادیه توسط اداره پست

اداره پست می تواند برای شعب د افغانستان بانک که فاقد امکانات اتصال به سیستم هستند، صرفاً خدمات تادیه داخل بانکی را به شکل ارسال فرمایشات تادیاتی فراهم نماید.

بخش پنجم- اداره خطرات در سیستم تادیات بین البانکی

۷,۵,۱- خطرات عملیاتی در سیستم تادیات بین البانکی

خطرات عملیاتی در سیستم تادیات بین البانکی قرار ذیل کنترول می شود:

- ۱- تنظیم طرز العمل های مدیریتی معمول و ویژه (اجرا کننده، اشتراک کننده گان، جوانب)
- ۲- تصدیق معمول خارجی از معاملات و بیلانس ها
- ۳- تفتیش داخلی و بیرونی
- ۴- کنترول دسترسی به سیستم
- ۵- پلان گذاری احتیاطی

صلاحیت دسترسی به سیستم تادیات داخلی منحصر به پرسونل ذیصلاح مراجع اشتراک کننده بشمول د افغانستان بانک می باشد.

اشتراک کننده گان مکلف به تامین مصونیت نقاط مجازی دسترسی (یوزر آی دی) به سیستم تادیات بین البانکی می باشند.

اشتراک کننده گان از تنظیم صحیح و دقیق " یوزر آدی های" پرسنول و اعطاء اجازه دسترسی به سیستم تادیات بین البانکی مسئولیت مطلق دارند.

د افغانستان بانک بحیث مجری سیستم تادیات بین البانکی پلان احتیاطی را تنظیم و بصورت دوره ای بررسی می نماید تا از مطابقت " میانگین زمان بین دو خراب متوالی در سیستم" ، " حداکثر زمان احیاء مجدد سیستم" و امکانات رفع مشکلات با معیارات قبول شده، اطمینان حاصل نماید.

اشتراک کننده گان مکلف می باشند تا پلان های احتیاطی و تسهیلات رفع مشکلات غیر مترقبه را تنظیم نموده و در آزمایش های دوره ای که توسط د افغانستان بانک صورت می گیرد اشتراک نمایند.

۷,۵,۲- خطرات سیستمی در سیستم تادیات بین بانکی

خطرات سیستمی در سیستم تادیات بین بانکی ذریعه تخنیک های ذیل قابل کنترل می باشد:

پروسس پرداخت ها از طریق سیستم تادیات بین بانکی در حالت تصفیه ناخالص فوری (نظیر قطعیت یک روزه در وجوه د افغانستان بانک)

تعیین شرایط اشتراک که به اساس آن صرفاً بانک های واجد سیالیت کافی و دارای استطاعت بازپرداخت بدهی، اجازه الحاق به سیستم تادیات بین بانکی را دریافت می نمایند.

عدم اجازه به اشتراک کننده گان غرض ملاحظه انتقالات منتظره وارده جانب مقابل

۷,۵,۳- خطرات سیالیت در سیستم تادیات بین بانکی

خطرات سیالیت در سیستم تادیات بین بانکی ذریعه فراهم آوری تسهیلات سیالیت برای اشتراک کننده گان کنترل می گردد:

بانک ها طبق احکام مقررہ ذخایر الزامی اجازه دارند تا از ذخایر الزامی خویش برای تامین سیالیت یک روزه استفاده نمایند.

بانک ها طبق احکام مقررہ سیالیت یومیہ بانک ها می توانند از تسهیلات کریدت تضمینی د افغانستان بانک استفاده نمایند.

۷,۵,۴- خطرات کریدت در سیستم تادیات بین بانکی

جهت کنترل خطرات در سیستم تادیات بین بانکی، شرایط اشتراک به نحوی تنظیم می گردد تا تسهیلات کریدت منحصرأ به بانک های واجد سیالیت یا استطاعت بازپرداخت بدهی ها اعطاء گردد.

۱- بانک ها می توانند بدون در نظر داشت موجودیت یا عدم موجودیت وجه کافی در حساب مشخص شده توسط مشتری، تادیات داخلی بانکی یا بین بانکی را از حساب متذکره اجرا نمایند. اجرا تادیه به شکل اعطاء کریدت، در حالت عدم برخورداری حساب از سیالیت کافی، جزء خطرات تحصیل دیون محسوب می گردد.

بخش ششم- احکام انتقالی

۷,۶,۱ - اولویت گذاری فرمایشات حاوی تحصیل مالیه

در صورت عدم موجودیت وجوه کافی در حساب سیستم تادیات بین البانکی، تصفیه فرمایشات پرداخت حسب ترتیب آتی صورت می گیرد:

۱- فرمایشات مبنی بر تحصیل مکلفیت های مالیاتی، سهم سرمایه، محصول گمرکی و سایر عواید عامه به اساس مقررات اجرائیوی مراجع ذیصلاح مالی، مالیاتی و غیره؛ و همچنین بنابر درخواست ریاست گمرکات و سایر مقامات ذیصلاح، و فرمایش مشتری مبنی بر پرداخت این مکلفیت ها با در نظر داشت زمان مواصلت آنها.

۲- فرمایشات ایکه اولویت آنها به اساس احکام قانون تعیین شده باشد نظر به ترتیب مواصلت آنها) فرمایشات صادره به اساس حکم محکمه ذیصلاح و سایر نهادهای مقرراتی، و مراجع قانونی و همچنین فیس های مرتبط با فراهم آوری خدمات تادیاتی)

۳- فرمایشات انتقالات کردتی حسب زمان مواصلت آنها) فرمایشات صادره توسط اعتبار دهنده به اساس سررسید اسناد قرضه بهادار و سایر اسناد مالی برای بیمه قرضه، لیتراف کردت های مفتوحه، سایر ابزار قابل قبول اجرا معاملات تادیات)

۴- فرمایش دارنده گان حسابات با نظر داشت میعاد سر رسید آنها (یا تاریخ وصول فرمایش اگر میعاد سر رسید تذکر نیافته باشد)

د افغانستان بانک صلاحیت دارد هر گاه اسناد تقنینی مختلف که تحصیل موارد مندرج این بخش را از طریق سیستم تادیات بین المللی الزامی می سازد ملغی شود، به لغو احکام انتقالی فوق الذکر اقدام نماید.

۷,۶,۲ - شرایط اشتراک برای بانک های فاقد جواز/ سایر موسسات مالی

بانک هایی که جواز آنها در حال طی مراحل بوده، بانک های فاقد جواز و سایر موسسات مالی بحیث اشتراک کننده در سیستم تادیات عضویت حاصل کرده نمی توانند.

بخش هفتم- تاریخ انفاذ مقرر

این مقرر بتاریخ ۲-۳ مارچ ۲۰۱۰ توسط شورای عالی دافغانستان بانک به تصویب رسید و در ویب سایت دافغانستان بانک منتشر خواهد شد.

بخش هشتم:

سند اعلام موافقت با مفاد مقررہ عملیات تادیبات داخلی د افغانستان بانک

احتراماً :

این بانک موافقت خویش را با مواد مقررہ عملیات تادیبات داخلی د افغانستان بانک مورخ ۵ جوزا ۱۳۸۸ اعلام نموده و ملتفت می باشد که احکام مقررہ متذکرہ وقتاً فوقتاً تعدیل شده می تواند تا تحولات نوین در عرصہ تادیبات را انعکاس داده و خدمات تادیباتی مزید را احتوا نماید.

این بانک موافقت خویش را با ترتیبات مصونیتی و احتیاطی توصیه شده توسط د افغانستان بانک اعلام نموده و اطمینان می دهد که در مواقع بروز اختلال در تسهیلات داخلی، عملیات انتقال فایل را استمرار خواهد بخشید.

موسسه هذا از د افغانستان بانک جواز اخذ نموده و دارای اعتبار نیک نزد د افغانستان بانک می باشد.

تاریخ: _____

نام بانک _____

آدرس بانک _____

_____

_____

نمبر تشخیصیه بانک: _____

صاحب امضاء: _____

امضاء: _____

وظیفه: _____